

Regelbunden tillsyn i Eklidsskolan och Falkbergsskolan

Förskoleklass

Grundskola

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Botkyrka kommun och besökt Eklidsskolan och Falkbergsskolan den 20 och 24 november 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har kommunen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 11 maj 2009.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. I skolorna intervjuades skolledning, elever och lärare. I Falkbergsskolan intervjuades även delar av elevhälsoteamet. Även information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Telefonsamtal från föräldrar har också beaktats.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Tabell 1: Antal elever på Eklidsskolan/Falkbergsskolan

Eklidsskolan/Falkbergsskolan	Antal elever
Förskoleklass	28 / 0
Grundskola	165 / 423

Källa: Skolans egna siffror i samband med tillsynen 2008.

Eklidsskolan och Falkbergsskolan ligger i den sydöstra delen av Botkyrka kommun och tillhör Tullinge skolområde.

Skolverksamheten leds av en rektor och fyra biträdande rektorer. En biträdande rektor har ansvar för Eklidsskolan, två delar ansvaret för Falkbergsskolan och den fjärde har ansvar för den till rektorsområdet tillhörande förskoleverksamheten. Rektorn har arbetat i verksamheten cirka ett år.

Personalen i Eklidsskolan arbetar i tre arbetslag: årskurs 1–2, årskurs 3–5 samt ett så kallat montessorispår för årskurs 1–5. I anslutning till Eklidsskolan finns även förskola och fritidshemsverksamhet. Kommunens ansvarstagande för dessa verksamheter beskrivs i separata verksamhetsrapporter.

I Falkbergsskolan arbetar personalen i sju arbetslag: ett för årskurs 6 och två arbetslag per årskurs 7–9. Även en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp för årskurs 7–9, kallad Falkbergsgruppen, hör till rektorsområdet. I Falkbergsskolan bedrivs även viss särskoleverksamhet, denna behandlas i den kommunövergripande verksamhetsrapporten för särskolan.

Bedömningar

Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner.

Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde granskas:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell 2: Resultat för elever i årskurs 9

	Falkbergsskolan					Samtliga skolor i kommunen ¹	Kommun-grupp ²	Riket ³
	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2007	2007
Genomsnittligt meritvärde	190,6	200,3	224,3	214,0	215,1	203,6	214,3	207,3
Andel (%) som ej nått målen i samtliga ämnen	40	24	10	23	24	33	22	24
Andel (%) behöriga till nationellt program	92	96	98	95	94	85	92	89

Källa: Skolverkets uppföljningsstatistik

Tabell 3: Resultat på nationella ämnesprov i årskurs 9

	Falkbergsskolan					Samtliga skolor i kommunen ⁴	Kommun-grupp ⁵	Riket ⁶
	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2007	2007
Andel (%) elever som uppnått minst Godkänt i:								
Engelska	.	.	99	.	97	93	.	95
Matematik	.	.	90	.	80	75	.	84
Svenska	.	.	97	.	99	96	.	96
Svenska som andraspråk	..	..	..	..	..	87	.	81

Källa: Skolverkets uppföljningsstatistik

. = Uppgift saknas

.. = Uppgift kan ej visas, då resultatuppgiften baseras på färre än 10 individer

¹ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen² Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen³ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket⁴ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen⁵ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen⁶ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

Kommentar och bedömning:

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare ska ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. Mellan 88 och 97 procent av eleverna i Eklidsskolan bedömdes ha uppnått målen i dessa ämnesprov år 2007. Enligt skolan förbättrades dessa resultat år 2008. I övriga ämnen bedömdes, enligt skolan, 100 procent av eleverna i årskurs 5 år 2007 och 2008 ha uppnått målen.

Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 9 korresponderar i Falkbergsskolan överlag väl med satta betyg. Betygsresultaten i årskurs 9 visar att meritvärdet fluktuerat sedan 2003 men låg under åren 2005–2007 över rikets genomsnittssiffror. Andelen elever som inte når målen i alla ämnen har varierat, men låg år 2006 och 2007 i nivå med genomsnittet i riket. Officiell statistik från år 2008 visar att skolan förbättrat denna siffra med cirka 5 procentenheter. Inspektörerna noterar att det av skolans betygsstatistik år 2007 framgår att det i vissa ämnen finns stora skillnader mellan pojkars och flickors resultat.

Exempel finns bland annat i ämnena musik, svenska och språkval där 12,7, 16,4 respektive 9,1 procent av pojkarna bedömdes nå målen för betyget Mycket väl godkänt medan motsvarande andel för flickorna var 41 för musik, 38,3 i svenska och 34,7 i språkval. Endast i ämnet engelska bedömdes fler pojkar än flickor uppnå målen för betyget Mycket väl godkänt. Andelen elever som inte bedömdes uppnå målen för betyget Godkänt år 2007 var över 10 procent i musik, idrott samt blockbetyg i de naturorienterade ämnena. I ämnena biologi, kemi, geografi och samhällskunskap var det också mer än 10 procent av pojkarna som bedömdes inte uppnå målen för betyget Godkänt. Skolledningen har inte analyserat dessa resultat och lärare som inspektörerna talar med är omedvetna om dessa skillnader. Skolinspektionen bedömer att elevernas kunskapsresultat i årskurs 9 överlag kan förbättras. Mot bakgrund av de stora skillnader mellan exempelvis ämnen och kön som statistiken visar, behöver resultaten också framledes utvärderas i syfte att förbättra dessa samt minska resultatskillnader mellan kön och ämnen. Se även under avsnitt 3.4.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Grundskoleförordningen ställer krav på att skolan upprättar en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev vid utvecklingssamtalet. Den ska vara framåtsyftande och skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Eklidsskolan och Falkbergsskolan har vid tillsynstillfället inte genomfört utvecklingssamtal med alla elever. Skolinspektionen har vid sitt besök tagit del av planer som upprättats vårterminen 2008 och som därför bedöms utifrån de bestämmelser för individuella utvecklingsplaner som gällde då. Det är viktigt att planerna tydligt fokuserar på vilka åtgärder skolan ska vidta. Kopplingen till de nationella målen behöver tydliggöras och planerna bör inte innehålla personliga omdömen om eleven som till exempel "glad, engagerad". Elever i skolorna som inspektörerna talat med förmedlar en bild av osäkerhet huruvida de har en individuell utvecklingsplan, vad som eventuellt står i den och vad som är dess syfte. Skolinspektionen bedömer att syftet med den individuella utvecklingsplanen behöver tydliggöras, både för lärare och elever och att innehållet i de individuella utvecklingsplanerna behöver förbättras. Den 15 juli 2008 trädde nya bestämmelser om individuella utvecklingsplaner i kraft. Bestämmelserna innebär att de individuella utvecklingsplanerna inte längre enbart ska vara framåtsyftande utan även innehålla skriftliga omdömen om elevens kunskaper i varje ämne och varje årskurs. Det är rektorn som beslutar om utformningen av den skriftliga informationen som ska ges i utvecklingsplanen. Det finns inte längre något förbud mot att den skriftliga informationen är betygsliknande. Skolinspektionen förutsätter att de nya bestämmelserna om individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen ligger till grund för skolans fortsatta arbete i detta avseende.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.2 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.3 Betyg sätts och utfärdas, skriftliga bedömningar ges och betygskatalog förs enligt grundskoleförordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt grundskoleförordningen ska en skriftlig bedömning ges om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret. Av bedömningen ska elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket framgå. Dessutom kan de stödåtgärder som har vidtagits framgå.

Skolinspektionen har tagit del av Falkbergsskolans skriftliga bedömningar och bedömer att dessa behöver förbättras genom att det tydligt framgår vilket eller vilka nationella mål i respektive ämne som eleven har uppnått.

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Läroplanen anger att utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för undervisningen. Läraren ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former: fakta, färdigheter, förståelse och förtrogenhet. Vidare anges att skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Utrymme ska ges för elevens eget skapande och möjligheter att använda olika uttrycksmedel ska ges. Eleverna ska ges möjligheter att pröva olika arbetssätt för att tillägna sig de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen och kursplanerna. Vid några av de lektionsbesök som genomfördes i Eklidsskolan har inspektörerna svårt att se hur nämnda mål att sträva mot ligger till grund för undervisningsplanering och genomförande. Undervisningen präglas vid tillsynsbesöket till stor del av "eget arbete" där eleverna arbetar med det de vill eller med det som de behöver träna på med handledning av lärare. Flera av de elever inspektörerna möter beskriver att arbetssätten, i exempelvis matematik, ofta är ensidiga och att de till mycket stor del "arbetar i boken". Elever som inspektörerna talar med i Falkbergsskolan bekräftar bilden av ensidiga arbetsformer i vissa ämnen. Vid lärarintervjun i Falkbergsskolan framkommer att eleverna när de börjar årskurs 6 inte i tillräcklig utsträckning har tränats i olika arbetsformer utan i vissa ämnen "bara kan arbeta i boken". Eleverna i Falkbergsskolan vittnar om inlämningsuppgifter där det är svårt för dem att förstå vad som krävs för de högre betygsstegen och där de heller inte tycker att lärarna tydligt kan förklara detta. Dokumentation inspektörerna tar del av vid inspektionsbesöket bekräftar dessa svårigheter. Flertalet intervjuade bekräftar bilden av att kvaliteten på undervisningen till stor del är lärarberoende. I intervjuer med lärare och skolledning framkommer att inga diskussioner förs på skolenivå om hur undervisningen ska inriktas mot läroplanens strävansmål. Rutiner saknas för att på ett systematiskt sätt ta tillvara goda exempel. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver utveckla arbetet så att all undervisning tar sin inriktning i läroplanens mål att sträva mot. Inspektörerna vill i detta sammanhang understryka att det är viktigt att läraren i sin undervisning ger förutsättningar för eleverna att nå de högre betygsstegen genom att exemplifiera olika arbetssätt och arbetsformer för att eleverna ska förstå de kunskapskvaliteter som ofta krävs för de högre betygsstegen. Se även under 1.4.4. och 1.5.1.

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I läroplanen uttrycks att eleverna ska få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. I Eklidsskolan och Falkbergsskolan ges inspektörerna i intervjuer med både lärare och elever exempel på stora skillnader mellan skolornas lärare vad gäller elevernas möjligheter att välja arbetssätt och delta i planeringen av undervisningen. Enligt brukarenkäten år 2007 ansåg 65 procent av eleverna i årskurs 8 att de var med och planerade sitt arbete varje vecka. Tillsynen visar att det saknas såväl struktur som system och rutiner för hur elevernas ansvarstagande och inflytande successivt ska öka med stigande ålder och mognad. Flera av de elever som inspektörerna intervjuar uppger att det är lärarna som till största delen bestämmer undervisningens innehåll och utformning. Eleverna i Falkbergsskolan framhåller dock exempelvis de naturorienterande ämnena som exempel på ämnen där de ges möjlighet till både inflytande och ansvarstagande. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver förbättra elevernas möjlighet till inflytande över det egna lärandet så att detta inte är avhängigt vilken lärare eleverna har.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen ska de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig omfatta alla elever. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer. I Eklidsskolan och Falkbergsskolan finns olika former för elevernas formella inflytande, såsom exempelvis klassråd och elevråd. Men Skolinspektionen bedömer dock av intervjuer med elever, i synnerhet i Falkbergsskolan, att eleverna inte känner sig delaktiga i skolornas inre arbete. Denna bild bekräftas delvis av brukarenkäten gjord år 2007 där 62 procent av eleverna i årskurs 8 uppgav att elevrådet kan påverka sådant som är viktigt för eleverna i skolan. Eleverna har svårt att ge exempel på frågor som drivits igenom via de olika samverkansformerna. I Falkbergsskolan ger de intervjuade eleverna exempel på att klassråd i vissa klasser sällan blir av och att skolans matråd inte fungerar tillfredställande. Eleverna känner sig också osäkra på vilket mandat och vilken roll elevrådet har och vilka frågor som kan tas upp där. Samtliga elever som inspektörerna talar med saknar kännedom om de dokument som enligt författningarna ska tas fram i samverkan med eleverna, exempelvis skolans likabehandlingsplan och kvalitetsredovisning. Skolledningen bekräftar bilden av att elevernas inflytande över verksamheten är ett utvecklingsområde för skolorna.

Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver förbättra elevernas möjligheter till inflytande över skolans inre arbete så att de får kunskap om demokratins principer, utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former och ges möjlighet att med stigande ålder och mognad vara delaktiga och ta ansvar.

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av författningarna framgår att arbetet med att skapa en god miljö för utveckling och lärande är ett gemensamt uppdrag för skolans personal. I Eklidsskolan och Falkbergsskolan finns exempel på fungerande samverkan mellan lärare både mellan årskurser och ämnen och inom arbetslag. Denna samverkan sker dock oftast på enskilda lärares initiativ. Lärarna samverkar inte mellan skolorna. Eleverna i Falkbergsskolan vittnar om hög arbetsbelastning i perioder då prov och inlämningsuppgifter i de olika ämnena hopar sig och bidrar till stress. Tillsynen visar också på stora skillnader mellan arbetslagen i Falkbergsskolan hur mycket lärarna ämnessamverkar. Skolledningen har, enligt inspektörerna, hittills inte förmått skapa ett skolövergripande system och rutiner för hur skolorna som en helhet ska arbeta och utvecklas. Enligt skolledningen beror detta på att ledningen varit underbemannad och att tiden inte har räckit till för att driva pedagogiska frågor.

Skolinspektionen bedömer att samverkan mellan och inom de två skolorna behöver utvecklas.

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen ska läraren utgå från varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Skolan anges ha ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen, varför utbildningen aldrig kan utformas lika för alla. I Eklidsskolan och Falkbergsskolan framkommer exempel där individanpassningen fungerar väl genom att elever får material av olika svårighetsgrad och undervisningen utformas utifrån elevernas olika förutsättningar och intressen. Men det framkommer också att individanpassningen i ett ämne eller en årskurs ofta är mycket lärarberoende. Elever ger i intervjuer exempel på att de måste vänta in andra elever innan de får fortsätta i ett läromedel eller på att alla elever i en klass/årskurs har samma läromedel. Flera elever i de lägre årskurserna säger att de sällan får hoppa över något i läromedlen, även om de behärskar uppgiften i fråga, utan att "alla måste göra allting". Även exempel på ensidiga arbetsformer förekommer där individanpassning är liktydig med "eget arbete". Även personal och skolledning tillstår i intervjuer att individanpassningen av undervisningen varierar beroende på lärare och kan utvecklas. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver anpassa undervisningen till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Se även avsnitt 1.4.1.

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt skollagen och grundskoleförordningen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet och som är i behov av specialpedagogiska insatser. Om det uppmärksammas att en elev har behov av särskilt stöd i form av studiehandledning på modersmålet är det angeläget att det finns rutiner som innebär att denna form av särskilt stöd ges i enlighet med vad som anges i grundskoleförordningen. I Botkyrka kommun har styrelsen delegerat till verksamhetschef på Enheten för barn i behov av särskilt stöd (BIBS) att fatta beslut om en elev ska placeras i en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp. Detta behandlas i den övergripande kommunrapporten. Beträffande beslut om anpassad studiegång se avsnitt 3.3.2. I Eklidsskolan och Falkbergsskolan finns rutiner för att identifiera stödbehov. I Eklidsskolan arbetar en specialpedagog under utbildning och en lärare för att tillgodose elevernas olika behov av särskilt stöd. Särskilt stöd ges främst i svenska och matematik men inte i alla övriga ämnen. Enligt lärarna finns det elever i behov av socialt stöd som inte får det i tillräcklig utsträckning. Se även under avsnitt 2. I Falk-

bergsskolan ges särskilt stöd i "studion" där två lärare arbetar. Särskilt stöd ges huvudsakligen i svenska, matematik och engelska samt de samhällsorienterande ämnena och inte i övriga ämnen beroende på de två lärarnas kompetens. I intervjuer med skolledning och lärare, samt av dokumentation, framkommer att alla elever i behov av särskilt stöd inte får det. I tillsynen framkommer även att det inte finns fungerande rutiner för att se till att elever i behov av studiehandledning på modersmålet får det. Enligt skolledningen finns det elever som skulle vara behjälpta av denna form av särskilt stöd men inte får det.

Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver försäkra sig om att alla elever i behov av särskilt stöd verkligen får det oavsett ämne samt att sådant stöd är adekvat och motsvarar elevernas faktiska behov. Eklidsskolan behöver även säkerställa att elever i behov av socialt stöd får det. Studiehandledning på modersmålet behandlas också i den övergripande kommunrapporten.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Om det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder åligger det enligt grundskoleförordningen rektorn att se till att behovet utreds och att åtgärdsprogram utarbetas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

De åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av i Eklidsskolan och Falkbergs-skolan uppvisar varierande kvalitet. I åtgärdsprogrammen saknas en tydlig beskrivning av vilka insatser skolan ska vidta och hur dessa syftar till att de nationella målen ska nås. Det bör också tydligt framgå vilket eller vilka nationella mål inom respektive ämne eleven inte når istället för exempelvis "Eleven riskerar att ej nå målen för godkänt". Tillsynen visar att syftet med åtgärdsprogram behöver tydliggöras för lärarna. I samband med upprättandet av åtgärdsprogram är det även av vikt att elevens lärmiljö analyseras och att undervisningen kritiskt utvärderas för att upptäcka eventuella brister.

Skolinspektionen bedömer att innehållet i åtgärdsprogrammen behöver förbättras och att syftet med åtgärdsprogram behöver tydliggöras för lärarna. Se även Skolverkets Allmänna råd För arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen ska eleven i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleverna ska ha en skolmiljö där ingen utsätts för diskriminering eller någon form av kränkningar. Vid tillsynen framkommer att en majoritet av Eklidsskolans och Falkbergsskolans elever upplever miljön som trygg. Dock förekommer enligt skolledning, lärare, elevvårdspersonal, föräldrar och elever olika sorts kränkningar, både fysiska och verbala. I intervjuer med såväl lärare som elever framkommer att lärarna har olika förhållningssätt när det gäller värdegrundsfrågor. Skolinspektionen bedömer att rektorn inte i tillräcklig utsträckning har vidtagit åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling vilket behöver åtgärdas. Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper. Av tillsynen framkommer att studieron kan förbättras på båda skolorna. Flertal intervjuade elever vill ha mer lugn och ro på lektionerna men tycker också att studieron varierar beroende på vilken lärare de har. Inspektörerna ser vid lektionsbesök exempel på goda studiemiljöer men även sådana där inget lärande pågår. Även föräldrar inspektörerna talat med anser att studiemiljön i Eklidsskolan behöver förbättras. Skolinspektionen bedömer att skolornas arbete med att skapa en god studiemiljö för eleverna behöver förbättras.

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen ska skolan främja förståelsen för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska präglade verksamheten. Tendenser till trakasserier och annan kränkande behandling ska aktivt motverkas. Intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Eklidsskolan och Falkbergsskolan har bland annat, efter utbildning av personalen, infört Livskunskap på schemat och även utbildat såväl elever som personal genom organisationen Friends. Kamratstödjare finns i flertalet klasser. Inspektörernas intryck är dock att dessa insatser inte fullt ut givit avtryck i verksamheten. Flertalet intervjuade vittnar, som tidigare nämnts, om olika förhållningssätt bland lärarna och att både verbala och fysiska kränkningar förekommer. Flertalet av de intervjuade eleverna känner inte till att det numera är nolltolerans mot kränkningar som gäller.

Mot bakgrund av att kränkningar förekommer bedömer Skolinspektionen att skolorna behöver förbättra värdegrundsarbetet.

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Vid tidpunkten för den regelbundna tillsynen angavs i lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever att det skulle finnas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Planen skulle vara konkret och utifrån en aktuell kartläggning av verksamhetens behov skulle det anges de planerade åtgärderna under det kommande året. Enligt en särskild förordning omfattade skyldigheten också att planen skulle arbetas fram, följas upp och ses över under medverkan av elever.

Falkbergsskolan har en likabehandlingsplan som också gäller för Eklidsskolan. Planen innehåller bland annat en beskrivning av det förebyggande arbetet och arbetsgången vid kränkande behandling. Den bedöms dock inte fullt ut uppfylla lagens krav på en likabehandlingsplan. En specifik redovisning utifrån en aktuell kartläggning av respektive skolas behov som utgångspunkt för vilka åtgärder som ska genomföras under det närmaste året saknas. Även rutiner för akuta åtgärder samt en beskrivning av hur uppföljning och utvärdering av planen ska

göras saknas. Eleverna har inte medverkat i framtagandet av planen.

Från den 1 januari 2009 upphörde lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever att gälla. Därefter gäller istället 14 a kap. skollagen (1985:1100, ändrad genom 2008:571) och den nya diskrimineringslagen (2008:567). Detta innebär att skolorna från och med den 1 januari 2009 ska beakta bestämmelserna i två regelverk för att garantera samma materiella skydd mot diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling. Det finns inget som hindrar att skolan/verksamheten för samman de planer som ska upprättas till ett dokument.

Skolinspektionens samlade bedömning är att åtgärder behöver vidtas. Kraven på likabehandlingsplan, enligt kraven i de författningar som gällde vid tidpunkten för tillsynen, uppfylldes inte i skolorna. Skolinspektionen förutsätter att de nya bestämmelser som gäller från den 1 januari 2009 ska ligga till grund för skolornas arbete med att med åtgärda detta.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Av skollagen framgår att skolan ska arbeta för att skolplikten efterlevs. Inspektörerna noterar att det i Falkbergsskolan finns enstaka elever med hög frånvaro. Skolövergripande rutiner för dessa elever innebär bland annat att skolan informerar föräldrarna och i vissa fall anmäls eleverna till socialtjänsten. Inspektörerna noterar att det saknas kännedom och rutiner för att säkerställa att barn- och utbildningsnämnden i Botkyrka kommun informeras. Detta behöver åtgärdas.

I grundskoleförordningen framgår av timplanen den minsta undervisningstid i timmar som eleverna ska erbjudas. Tillsynen visar, som tidigare nämnts, att viss del av undervisningen i båda skolorna består av " eget arbete " där eleverna själva väljer att arbeta med det de behöver träna på. Skolorna har presenterat en gällande timplan som uppfyller förordningens krav men har inte kunnat redovi-

sa från vilka ämnen tid tas till "eget arbete". Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver säkerställa att eleverna verkligen får det garanterade antalet undervisningstimmar.

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska vara förenlig med målen i kursplanen för det ämne som utgör elevens val.

I Eklidsskolan erbjuds eleverna inte elevens val. Detta behöver skolan åtgärda.

I Falkbergsskolan erbjuds eleverna bland annat, att som elevens val delta i en egen kultur- eller idrottsaktivitet på fritiden. Eleverna deltar således inte i elevens val under skoltid. Enligt skollagen är kommuner skyldiga att för undervisningen använda lärare som har en utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Detta kan skolan inte garantera när undervisningen i elevens val för vissa elever sker utanför skoltid och av personal som inte är anställd av skolan. Dessa aktiviteter kan även medföra en kostnad för eleven som inte är förenlig med skollagens krav på att utbildningen i grundskolan ska vara avgiftsfri. Se även under avsnitt 3.1.5. Det är enligt Skolinspektionen inte säkerställt att denna aktivitet på elevens fritid är förenlig med målen i de nationella kursplanerna för det ämne som utgör elevens val. Skolinspektionen förutsätter att skolan framledes säkerställer att undervisningen i elevens val uppfyller författningarnas krav.

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Svenska som andraspråk ska enligt grundskoleförordningen anordnas bland annat för de elever som har ett annat modersmål än svenska. Svenska som andraspråk är ett separat ämne med en egen kursplan.

Enligt uppgifter från skolledningen ges inte undervisning i svenska som andra-

språk i Eklidsskolan, trots att det finns enstaka elever som skulle behöva det. För elever i Falkbergsskolan ges undervisning i ämnet. Rektorn anger dock att Falkbergsskolan saknar tydliga rutiner för att identifiera elever i behov av svenska som andraspråk och att det är ett utvecklingsområde för skolan.

Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att svenska som andraspråk anordnas för de elever som behöver det.

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt skollagen ska utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri. Av tillsynen framkommer att det via föräldraföreningen i Falkbergsskolan tas ut en avgift på cirka 300 kronor i samband med en skidresa. Eleverna tar ledigt från skolan en dag för att delta i resan. Som tidigare nämnts i avsnitt 3.1.2 kan elevens val medföra avgifter om eleven väljer att delta i en kultur eller idrottsaktivitet på sin fritid. Skolan kan inte redogöra för vilka kostnader detta eventuellt kan medföra för eleverna. Det förekommer också uppgifter om att föräldrar fått betala specialpedagogiskt stödmaterial som sedan använts i arbetet med elever under skoltid.

Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver vidta åtgärder för att säkerställa att utbildningen i grundskolan verkligen är avgiftsfri.

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar**Bedömningspunkter****3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.**

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt skollagen vilar det på rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare i skolan har rektorn, enligt läroplanen, det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Utifrån de brister i bland annat samverkan, anpassning av undervisningen och värdegrundsarbete som tillsynen visar på bedömer Skolinspektionen att rektorn i skolorna hittills inte har lyckats samla skolan till en enhet som gemensamt arbetar mot nationella mål. Särskilt stöd fungerar inte heller tillfredställande. Arbetet för att skolorna som helhet ska utvecklas i riktning mot de nationella målen behöver därför förbättras.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver förstärka sitt övergripande ansvar för det pedagogiska ledarskapet för att säkerställa att eleverna får en likvärdig utbildning och att verksamheten inriktas mot nationella mål. Se vidare under avsnitt 3.4.1.

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt grundskoleförordningen ska rektorn, om det framkommer att en elev är i behov av särskilda stödåtgärder, se till att behovet utreds. Beslut om särskilt stöd ska fattas av rektorn. Av tillsynen framkommer att rektorn inte alltid fattar

dess beslut utan att det kan vara enskilda lärare som gör det. Detta behöver åtgärdas.

Om en elev inte kan få en utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar, kan styrelsen fatta beslut om anpassad studiegång. I Botkyrka kommun är detta beslut delegerat till rektorn. Enligt lärare får vissa elever i den kommunövergripande särskilda undervisningsgruppen, den så kallade Falkbergsgruppen, inte undervisning i alla ämnen. Beslut om anpassad studiegång har inte fattats av rektorn. Detta behöver åtgärdas.

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Varje skola ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som syftar till att kontinuerligt identifiera vilka förutsättningar som är nödvändiga i arbetet med att nå de nationella målen, utveckla arbetsprocesser, bedöma resultat och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Tillsynen visar att Eklidsskolan och Falkbergsskolan delvis saknar ett kontinuerligt och systematiskt kvalitetsarbete som genomsyrar hela verksamheten, både vad gäller värdegrundsarbete och elevernas kunskapsresultat. Diskussioner på övergripande nivå om hur skolornas kvalitet ska utvecklas förs inte och skolornas personal samverkar inte. Skolinspektionen bedömer att skolornas systematiska kvalitetsarbete behöver förbättras.

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
I förordningen om kvalitetsredovisning anges att varje skola, förskola och fritidshem årligen ska upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder som skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen syftar även till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. En kvalitetsredovisning ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. En uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen. Eklidsskolan och Falkbergsskolan har en gemensam kvalitetsredovisning som bland annat innehåller målområden, vissa resultat samt åtgärder för ökad måluppfyllelse inför nästkommande år. Inspektörernas bedömning är dock att kvalitetsredovisningen inte fullt ut motsvarar författningens krav. Få konkreta resultat anges och de resultat som presenteras är inte alltid resultat i förhållande till nationella mål. De analyser av resultaten som redovisas är begränsade och det är utifrån kvalitetsredovisningen oklart hur väl skolorna har lyckats med sitt uppdrag att nå de nationella målen. Elever och föräldrar har inte medverkat i framtagandet av kvalitetsredovisningen. Även en redovisning av likabehandlingsplanens uppföljning och utvärdering saknas. Skolinspektionen bedömer att skolorna inte uppfyller förordningens krav på kvalitetsredovisning i fråga om innehåll samt elevers och föräldrars deltagande i upprättandet. Detta behöver åtgärdas.

2009-02-10 Stockholm

Lotta Hedén

Malin Winbladh